

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarohie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru strălătatate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidiecezane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Correspondențele sînt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refuză. — Articuli nepublicați nu se inapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori
15 cr. rîndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru
de-care publicare.

Prenumeratiune nouă

„Telegrafului Român“

care apare de trei ori pe săptămână, deschidem pe trimestrul Octomvre-Decemvre al anului 1883, cu prețul cel mai moderat, ce se poate vedea în fruntea foaiei.

Banii de prenumeratiune se trimit mai cu înlesnire pelângă asigațiunii postale (Posta utalvány — Post-Anweisung.) Numele prenumerantului, al comunei unde se află cu domiciliul, și eventual al postei ultime se fie scrise bine, ca să se poată ceti.

Se atrage atențiunea on. domni abonați, al căror abonament se sfârșese cu ultima Septemvre 1883, a ști înnoi din vreme abonamentul, pentru ca să nu fie expeditura silită a sista, sau a întârșia cu expedarea foiei*).

Editura „Telegrafului Român“ în Sibiiu.

*) O înlesnire foarte mare în expedițiune se face prin lipirea unei fășii de adresă dela abonamentul ultim.

Desbaterea afacerii cu Croația în parlamentul Ungariei.

(Urmare.)

După ministrul president ia cuvântul ministrul de finance, contele Szapáry. Nime în lume nu i-a țis în parlament, că purrederea lui e contra legilor. El e datoriu cu clarificări Ungariei, ca ministrul Ungariei și Croației (Din stînga estremă: numai aici este responsabil) ca ministru al Croației. Atară de parlament însă s'au adus inviniri, că purrederea lor e contra legilor, pentru aceea și va desvolta punctul său de vedere.

După părerea vorbitorului în sensul §. 57 al articolului de lege 30 din 1868. se poate pretinde, ca în Croația pe insigniile comune să se pună inscripții croate, căci după lege limba croată e limbă oficială. Cu toate acestea legea nu țice, că pelângă limba croată nu poate fi și cea maghiară (aprobări generale). Și în Budapesta pe edificiul ministrului croat pe lângă inscripția maghiară este și croată, fără a fi scos ochii cuiva. Poate deci țice guvernul cu tot dreptul, că aceasta nici pentru Croația nu face gravamen.

Cu toate că purrederea și-o consideră și astăzi de legală primesce expedientul propus.

Legalitatea acestei afaceri o a recunoscut nu numai guvernul ungiuresc, ci și cel croat încă dela anul 1880. De atunci până acuma nime nu o a tras la indoeală. Mai mult, guvernul din Croația după afigierea inscripțiilor ungiuresci la 8 August, cu 5 țile mai târșiu țice, că poporul croat e cu mult mai loial, decăt să remonstreze contra statului. Astfel era situațiunea înainte de afigiare.

Ministrul amintese, că la oficiile ungiuresci de vamă din granița sînt inscripții croate, ca și când Croația și față cu streinătatea ar fi țeară autonomă, ceea ce nu este, căci în afară esistă numai insigniile Ungariei. Aceasta nu o a putut suferi oratorul. Din aceste motive a pures și în afacerea din cesțiune. Din considerare, ca să nu fie prea provocacător, n'a pures radical, ci a lăsât practica veche ordinând, ca numai unde se vor pune insignii nouă sau unde nu sînt inscripții, numai acolo să se pună inscripții ungiuresci și croate.

Astfel de insignii s'au afigiat în Iunie, 1882, în Esseg pe edificiul direcțiunii financiare, asemenea încă în șese locuri ale Croației, fără a fi reflectat cine-va la această împregiurare.

S'a afirmat că insigniile cu inscripții maghiare în Croația s'au suferit numai pentru cuvântul, că n'a știut lumea despre ele. Nici aceasta nu este adevērat. Insigniile au fost puse pe edificii publice, încât lumea le putea vedea de câte-ori mergea să solvească dare. Peste acestea guvernul autonom din Croația dt. 12 Septemvre 1882 a cerut informațiuni cu privire la insigniile cu scrisoarea duplă din Esseg, ca la o eventuală interpelare să scie, cum să respundă. Toate acestea dovedesc că în Croația limba ungiurească n'a fost atât de necunoscută.

Revenind la afacerile financiare din Croația vorbitorul ilustrează trista situațiune a financelor în Croația, din cari se vede că nici Croația n'ue mai derangiată în finance, ca Ungaria.

Și în Croația, ca și în Ungaria darea se statoresce și incasează prin oficiile comunale, și inspecțiunea asupra acestora cade în competența oficiei politice. În Croația sînt 542 de comune politice, în care la 1880. s'au constatat 128 de casuri de abus din partea antistieiilor comunale, așa că aproape tot în a patra comună obvenia câte un cas de abus. Din aceste 128 de casuri de abus 121 cad în sarcina direcțiunii financiare, căci aceste sînt responsabile pentru esactitatea incasării, prin urmare defraudatiunile în sumă de 56,000 fl. au trebuit să le plâtească ele.

Ministrul voesc, să se clarifice odată situațiunea și în privința aceasta, și ea se poate clarifica numai, după ce se va restituți constituțiunea, după ce se va delătura guvernul escepțional de acuma. Pentru aceea primesce propunerea făcută de ministrul president Tisza.

Între vorbitorii următori vom schița cele țise de Apponyi, Dr. Polit și ministrul president Tisza.

Contele Apponyi aruncă mai întâi privire asupra cartei etnografice a Croației. Croația țace la poalele insulei balcanice și este mai espusă bântuelilor vulcanice. Istetiunea bărbaților de stat ungiuri se va dovedi, când vor scii ține ecuilibrul între Ungaria și Croația nu numai în privința materială, ci și morală. Constată, că tocmai terenul cel mai acomodat pentru aceasta, instrucțiunea nu este în mânăle lor.

Densul nu va critica guvernul în faptele sale. Nu va reflecta nici la cuvântarea lui Tisza din Oradea mare, va vorbi însă în ce privește ceruta plenipotență a guvernului de a lucra pe viitoriu, după cum îl taie capul.

Guvernul ungiuresc n'a asuprit Croația nici odată. Insigniile cu inscripții duple n'au putut da ansă la displăceri. Dacă afigierea de insignii cu inscripții duple ar fi fost calcare de lege, deputații ar fi trebuit, să-și ridice glasul în dieta Ungariei. N'au făcut aceasta prin urmare nu și-au împlinit datoriunea: La casul contrariu tăcerea lor documentează, că ei nau luat lucrul serios, după cum ar fi trebuit să-l ia.

Se mai țice, că guvernul ungiuresc calcă în picioare pactul dela 1868. Pentru ce nu și-au ridicat deputații croați vocea în parlament și în privința aceasta? Ce se atinge de trista situațiune a financelor, aceea e nu numai în Croația, oi și în Ungaria miserabilă. Și dacă se face revoluție pentru esecuțiuni de dare, Ungaria ar trebui să trăească tot în revoluții.

Punctul al doilea din propunerea guvernului nu-l poate primi vorbitorul. Ministru de finance a afigiat insigniile și cu inscripție ungiurească, ca să simbolizeze că Croația aparține Ungariei. Aceasta a fost act politic și foarte la loc. Prin propunerea ministrului se degradează statul ungiuresc, de aceea nu o poate primi, ci se alătură la propunerea lui Szilagy.

(Va urma)

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus din franțozesce de E. B.)

(Urmare).

Acest loc sêlbatic era sublim. Cristian vedea la o mie de urme de desubtul său, elful sau stroemul (așa se numesc toate apele curgătoare) prezentând aceleași culori și aceleași ondulațiuni, ca și când n'ar fi fost înghețat. La îndepărtarea aceasta unui surd i-ar fi imposibil, a scii, dacă undele aceste nu curg cu șgômot, căci ochiul era înșelat cu desevêrsire prin culoarea inchisă și metalică, crescută enorm de vârtejuri albe ca spuma. Pentru Cristian, a cărui ureche ar fi aușit șgomotul cel mai lîn din fundul abisului, aspectul agitât a acestui torent năvalnic contrasta în mod particular cu tăcerea sa absolută. Nime nu sãmãna cu o lume așa petrificată de eárnă. Și semnul cel mai mic de viață în tabloul acesta neclintit, o urmă pe zãpadă, sborul scurt și furtiv a unei paseri mici, pricinuse un fel de emoțiune. Surprinderea aceasta se

prefacea aproape în spaimă, când un cerb sau o cãprioară deșteaptă repede prin fuga lor rësunetele adorabile a pustului.

Și totuși, Cristian nu mai gândea în momentul acela la admirarea naturei, ci la pregătirile pentru lupta cu reütăciosul. Un cuget dureros și teribil neodihnea sufletul său. Narațiunea bizară a dănnemanului, la început foarte obscură prin limba sa necorectă, se limpețea și se lămurea în spiritul său. Sibila aceea țerănească, sedusă de cobolșii lacului, copilul acela misterios, crescut în cãscioara dănnemanului și dispărut în vârștă de trei sau patru ani, alucinațiuni ale a memoriei, ce simțise Cristian în decursul prândului nu erau poate decăt amintiri deșteptate de o dată...

— Da, își țise el, acum îmi revine memoria sau ilusiunea. Cele trei vaci perdute... acum vr'o două-țeci de ani, focul de pușcă, ce a oprit vaca a a patra... Par'că aud focul acela de moarte, par'că ved pe bietul animal cum cade, par'că simț impresiunea durerei și a milei, cum o simțeam odinicară; aceasta a fost poate prima emoțiune în viața mea, aceea ce deșteaptă în noi viața simțurilor. O Doamne, par'că o lume întreață uitată se deșteaptă și se ridică înainte ochilor mei! Mi se pare că scena aceasta s'a petrecut acolo, jos în dosul stâncii aceia, pe marginea acelu coborș ascuțit și roșătec. Așa mi se pare! fost'am eu sau sufletul meu

într'o viață anterioară?... Dară, dacă sînt eu, cine este tatăl meu? Cine este bărbatul acela, pe care dănnemanul era să-l ucidă, pe când bănuiala nu era încă adormită prin superștiție? Pentru ce sibila poate — maica mea — s'a înfiorat îndată ce a atins degetele mele? Ea era adêncită într'un fel de vis, ea nu mi-a vêțut fața, dară ea a țis că sînt baronul... Și tocmai, când am întrebat pe dănnemanul, dacă n'au avut copilul la mâni un semn particular, mânia și supêrarea sa nu probează, că el a observat și înțeles semnul acela ereditar, poate mai aparent la copil, decăt este acum la bărbatul vârșnic? Ei, apoi și de l'ar fi observat astăzi la mine, spiritul său este departe de a face o combinație. Nici în gând nu i-a venit a se incerca a mă recunoasce. El n'a vêțut în mine decăt un strein curios și batjocoritor, care l'a întrebat de secretul familieii sale și secretul acesta este rușinea sa; el mai bucuros face o legendă, o narațiune de ține. Îl vatemi, când bănuiesc minunea ce o invoacă; îl superi dacă îi spui că copilul avea degetele ca acele ale baronului Olaus. Se țice, că nu vatemi decăt prin adevēr: dar așa am găcit-o... N'a fost biata Karina înspăimântată luându-mă drept seducători ei?

„Seducători ei! Cine scie? Bărbatul acela urit și desprețuit de toți i-a făcut doară silă. Ea va fi ascuns nenorocirea sa, ea va fi esploatat credința în spiritele perirei, pentru a împedea pe ție

